УДК 504.054:504.3.054::622.2
DOI https://doi.org/10.32846/2306-9716/2026.eco.5-68.6

ПРОБЛЕМНІ АСПЕКТИ ЩОДО ЗВІТУВАННЯ ТА ВЕРИФІКАЦІЇ ВИКИДІВ ПАРНИКОВИХ ГАЗІВ

Дригулич С.П.[1] (orcid.org/0009-0001-7578-9523),
Орфанова М.М.[1] (orcid.org/0000-0002-4931-8074),
Дригулич П.Г.[2] (orcid.org/0009-0008-6546-8161)
[1]Івано-Франківський національний технічний університет нафти і газу
вул. Карпатська, 15, 76019, м. Івано-Франківськ
[2]ГО «Центр сталого розвитку громад»
вул. Кн. Ольги, 3/62, 82107, м. Дрогобич
serhii.dryhulych@nung.edu.ua, mariia.orfanova@nung.edu.ua, pzy@ukr.net

У статті здійснено комплексний аналіз правових і практичних викликів функціонування національної системи моніторингу, звітності та верифікації (МЗВ) викидів парникових газів в Україні. Досліджено колізію між євроінтеграційними зобов'язаннями держави та реальними спроможностями бізнесу в умовах воєнного стану після відновлення обов'язкового звітування з 1 лютого 2025 року. Обґрунтовано нереалістичність чинного законодавчого терміну подання верифікованих звітів операторів (до 31 березня наступного року). Основними чинниками цього визначено затримки в отриманні базової державної статистичної звітності (яка формується лише до кінця лютого), тривалі процедури тендерних закупівель послуг верифікації, логістичні ускладнення, зумовлені воєнними діями та значна розкиданість об'єктів по території України, критичний дефіцит акредитованих органів контролю (всього 10 установ на 518 зареєстрованих об'єктів станом на 2026 рік). Окрему увагу приділено підприємствам нафтогазової галузі (зокрема Групі Нафтогаз), де через виснаженість родовищ, з метою збільшення видобутку газу, широко впроваджуються дотискні компресорні станції, номінальна потужність яких перевищує 20 МВт, що автоматично підпорядковує їх дії закону про МЗВ, що у свою чергу несе значні фінансові навантаження на ці підприємства. Доведено, що жорсткі часові обмеження створюють штучні ризики масового безпідставного притягнення суб'єктів господарювання до адміністративної відповідальності. Для розв'язання наявних проблем та гармонізації екологічного законодавства України із Виконавчим Регламентом Комісії (ЄС) 2018/2066 запропоновано конкретні законодавчі зміни. Рекомендовано перенести кінцевий строк подання звіту оператора на 30 червня, а також запровадити диференційовані терміни звітування про вдосконалення методології залежно від категорій установок (А, Б, В) та звільнити від цього обов'язку прості об'єкти з низькими обсягами викидів. *Ключові слова:* моніторинг, звітність та верифікація (МЗВ), викиди парникових газів, звіт оператора, нафтогазова галузь, дотискні компресорні станції, законодавчі зміни.

Challenging aspects of greenhouse gas emissions reporting and verification. Dryhulych S., Orfanova M., Dryhulych P.
This article provides a comprehensive analysis of the legal and practical challenges associated with the operation of Ukraine's national greenhouse gas Monitoring, Reporting and Verification (MRV) system. The study examines the conflict between the state's European integration commitments and the actual capacity of businesses to comply with MRV requirements under martial law following the resumption of mandatory reporting on 1 February 2025.

The article substantiates the impracticality of the current statutory deadline requiring operators to submit verified emissions reports by 31 March of the following year. The key factors contributing to this challenge include delays in obtaining baseline state statistical data, which becomes available only by the end of February, lengthy public procurement procedures for verification services, logistical difficulties caused by military operations and the geographical dispersion of facilities across Ukraine, as well as a critical shortage of accredited verification bodies, with only ten institutions serving 518 registered installations as of 2026.

Particular attention is paid to the oil and gas industry, especially the Naftogaz Group. Due to the depletion of mature hydrocarbon fields, booster compressor stations with a rated capacity exceeding 20 MW are increasingly being deployed to maintain and increase natural gas production. As a result, such facilities fall within the scope of the MRV legislation, imposing significant financial burdens on operators.

The study demonstrates that the current reporting deadlines create artificial risks of widespread and unjustified administrative liability for business entities. To address these challenges and further harmonize Ukrainian environmental legislation with Commission Implementing Regulation (EU) 2018/2066, specific legislative amendments are proposed. In particular, it is recommended to extend the deadline for submitting operators' reports until 30 June, introduce differentiated deadlines for reporting methodological improvements depending on installation categories (A, B and C), and exempt low-emission installations from this obligation. *Key words:* Monitoring, Reporting and Verification (MRV); greenhouse gas emissions; operator report; oil and gas industry; booster compressor stations; environmental legislation; legislative amendments.

© Дригулич С.П., Орфанова М.М., Дригулич П.Г., 2026
Стаття поширюється на умовах ліцензії відкритого доступу CC BY 4.0

Постановка проблеми. У межах виконання Угоди про асоціацію з Європейським Союзом, Україна зобов'язалася впровадити систему моніторингу, звітності та верифікації (далі – також МЗВ) викидів парникових газів. Цей крок передбачає наближення національного екологічного законодавства до європейських стандартів через імплементацію Директив Європейського Парламенту та Ради 2003/87/ЄС [1], яка регулюють систему торгівлі викидами в ЄС і 2004/101/ЄС [2], яка пов'язує систему торгівлі викидами Європейського Союзу з проєктними механізмами Кіотського протоколу [3], що спрямований на зниження викидів парникових газів, боротьбу з глобальним потеплінням та введення ринкових квот. На виконання цих вимог у грудні 2019 року було ухвалено базовий Закон України «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів» [4], який повноцінно запрацював з 1 січня 2021 року.

З початком повномасштабного вторгнення почав діяти Закон України «Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни» [5]. Відповідно до нього, екологічна звітність на період воєнного стану набула добровільного характеру. Але 1 лютого 2025 року набули чинності зміни до Закону України «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів» (далі – також Закон) [4], які скасували цей привілей та повністю відновили обов'язкову систему МЗВ. Цими змінами, у Прикінцевих та перехідних положеннях було передбачено, що Оператор мав право не подавати звіт за 2021, 2022 та 2023 звітні роки, а за 2024 рік мав право подати звіт до кінця року, в якому цей Закон набирає чинності, тобто до 31 грудня 2025 року. Далі необхідно звітувати кожен рік до 31 березня року за звітним періодом. Однак, такі терміни для більшості операторів установок є нереальними.

Актуальність дослідження. На даний час існує гостра правова та практична колізія між євроінтеграційними зобов'язаннями України та реальними спроможностями бізнесу в умовах війни. Частина виробничих об'єктів нафтогазової галузі пошкоджена, знищена або перебуває в зоні бойових дій. Крім цього, на завершальній стадії розробки газових родовищ, через значне падіння пластових тисків, з метою збільшення видобутку газу більш широко використовуються дотискні компресорні станції, в результаті чого зростає кількість установок, які підпадають під дію цього Закону. В Україні недостатньо акредитованих органів, здатних перевірити значну кількість звітів за короткий проміжок часу. Невиконання чинних нормативно-правових актів через форс-мажорні обставини веде до безпідставного тиску на бізнес.

Зв'язок авторського доробку із важливими науковими та практичними завданнями. Робота виконана в рамках реалізації «Стратегії екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року» [6], яка затверджена розпорядженням Кабінету Міністрів України від 20 жовтня 2021 р. № 1363-р. Стратегією визначено, що однією з основних проблем у сфері охорони довкілля та природних ресурсів, які негативно впливають на здоров'я людей та сталість екосистем, є забруднення навколишнього природного середовища викидами в атмосферне повітря та скидами у водні об'єкти від промислових підприємств.

Також розпорядженням Кабінету Міністрів України від 21 лютого 2025 р. № 146-р затверджено «План заходів щодо створення національної системи торгівлі квотами на викиди парникових газів» [7], яким передбачено внесення змін до нормативно-правових актів у сфері моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів відповідно до оновлених регламентів ЄС щодо моніторингу та звітності про викиди парникових газів, верифікації та акредитації верифікаторів.

Практичними завданнями є оптимізація методології екологічного моніторингу парникових газів та розробці адаптаційних інструментів для збереження цілісності системи МЗВ в умовах воєнних руйнувань та дефіциту даних. Робота розширює наукове розуміння інструментів кліматичного менеджменту, адаптуючи європейські стандарти Директив 2003/87/ЄС [1] і 2004/101/ЄС [2] до специфічних реалій кризового стану національної екосистеми та промисловості в Україні.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. Багато науковців підкреслюють [8-11], що прийняття ЗУ України «Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів» [4] є важливим кроком імплементації законодавства України в систему законодавств ЄС, що впроваджує основні положення Директив 2003/87/ЄС [1] і 2004/101/ЄС [2] та виконують вимоги Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату [12] та Паризької угоди [13]. Також впровадження системи моніторингу, звітності, верифікації є важливим елементом процесу декарбонізації економіки України та її інтеграції до європейського зеленого курсу [10]. Впровадження стандартів GRI в Україні та перспектив адаптації ESRS і ISSB сприятиме гармонізації обліково-аналітичних процесів та прозорості корпоративної звітності [11].

Deswal, S., & Deswal, P. у своїх дослідженнях встановили, що у період 2000-2023 роки зросли викиди парникових газів на 46,41% або з 36,18 до 52,96 гігатонн еквіваленту CO_2 [14]. Китай, США та Індій є лідерами викидів парникових газів, на долю яких припадає майже 59% світових викидів парникових газів.

Встановлено, що в Україні 64% викидів парникових газів припадає на енергетичний сектор. До того ж динаміка викидів від неорганізованих джерел зростала у період до 2000 року, що пов'язано із вико-

ристанням застарілого обладнання, та з наступним зменшенням до 24,0 % у 2021 році через зменшення, в головному, видобутку та використання викопних палив в Україні [10].

Зменшення викидів парникових газів і досягнення нульових викидів вуглецю є особливо актуальним для підприємств нафтогазової галузі. Результати дослідження для 50 найбільших нафтогазових компаній, які котируються на біржі Bursa Malaysia, підтвердили важливість дотримання з Протоколу з парникових газів п'яти принципів: актуальність, повнота, узгодженість, прозорість та точність, і доводять, що звітність про сталий розвиток вуглецевої галузі частково опосередковує взаємозв'язок між повнотою, прозорістю, точністю та нульовими викидами вуглецю [15].

Вагомий внесок в утворенні парникових газів належить відходам, обсяги утворення яких щорічно збільшується, а об'єми їх оброблення залишаються на низькому рівні. Відповідно спостерігається динаміка збільшення відходів на полігонах. Широке запровадження концепції циркулярної економіки, сучасних методів збору та оброблення відходів сприятиме скороченню викидів парникових газів [16].

За результатами дослідження [17] встановлено, що звітність у сфері сталого розвитку впливає на показники скорочення викидів вуглецю. Так, у 2024 році вже 95% компаній зі списку G250 публікують цільові показники щодо скорочення викидів вуглецю, що на 15% більше порівняно з 2022 роком. Також, 30% зі 100 найбільших компаній враховує принципи сталого розвитку при розрахунку заробітної плати керівників. Регуляторним органам слід зосередитися на чітких правилах звітності та надавати стимули компаніям для впровадження комплексних систем обліку викидів парникових газів на основі стандартів звітності [15].

Краковська С., Букша І., Волошенюк О. у своїх дослідженнях визначають напрями вдосконалення системи інвентаризації парникових газів в Україні та використання ГІС-технологій і дистанційного зондування Землі для оцінки викидів парникових газів [9].

Для забезпечення якісного аналізу даних важливими також є моніторингові спостереження за викидами парникових газів [9]. Важливим кроком для обліково-аналітичного забезпечення звітності на підприємств є комплексний методичний підхід га основі узагальнення, систематизації, аргументації, порівняння, емпіричного аналізу [11], що створює єдиний інформаційний простір обліково-аналітичної інформації. Чміль Є.Л. розробив концептуальну модель обліково-аналітичного забезпечення сталого розвитку підприємств аграрного сектору [18].

У свою чергу, пом'якшення наслідків зміни клімату, збереження та відновлення екосистем має базуватись для прийняті обґрунтованих природоохоронних рішеннях [9]. Запропоновано прототип технологічного рішення, що використовує блокчейн, невзаємозамінні токени та смарт-контракти для відстеження та звітності щодо викидів парникових газів, що дозволить відстежувати походження викидів парникових газів [19].

На сьогодні розроблені Рекомендацій є надання чітких процедурних та методологічних інструкцій щодо моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів із деградованих, осушених або потенційно відновлюваних торфовищ в Україні [9], які адаптовані до української нормативно-законодавчої системи на основі міжнародного досвіду.

Для визначення ефективності впровадження заходів мінімізації викидів парникових газів науковцями Лабенком О. і Самойлик Ю. запропоновано три сценарії [16]: 1) збільшення податкових пільг для підприємств для зниження рівня викидів, оцінка впливу на економіку, зайнятість та екологічний стан; 2) введення нових екологічних стандартів та субсидій для впровадження відновлювальних джерел енергії, аналіз економічних вигод та довгострокових ефектів для державного бюджету; 3) розвиток ринку вуглецевих кредитів і впровадження ринкових механізмів для стимулювання скорочення викидів у промисловості.

Не менш актуальним є оптимізація фінансових стимулів обґрунтування сценаріїв скорочення викидів, що впливає на мотивацію бізнесу до використання низьковуглецевих технологій, через впровадження вуглецевих кредитів, як ринкових інструментів зниження викидів [16]. З метою обґрунтованого прийняття рішень щодо управлінської звітності розроблено форму «Звіт про стан сталого інноваційного розвитку підприємства», яка інтегрує чотири блоки інформації: фінансово-економічний, науково-технологічний, екологічний і соціальний, що забезпечує комплексну багатокритеріальну оцінку результативності прийняття рішень [18].

Виділення невирішених раніше частин загальної проблеми, котрим присвячується означена стаття. Система моніторингу, звітності та верифікації є ключовим інструментом для реалізації та регулювання заходів з декарбонізації. Вони включають: вимірювання і моніторинг даних, передачу даних у спеціальну систему і перевірку точності даних, що передаються [20]. Для оцінки ефективності заходів щодо вирішення кліматичної кризи та зменшення викидів вуглецю необхідні точні дані про викиди. У дослідженнях встановлено, що існуючі набори даних про викиди парникових газів часто є суперечливими і недостовірними, тому науковцями запропонований еталонний набір даних [21, 22]. Також дані є частковими, виокремленими. Разом з тим відсутня чітка координація між державними структурами на регіональному та державному рівнях.

Для оцінки вуглецевої нейтральності та впливу на довкілля методів видалення вуглекислого газу використовується оцінка життєвого циклу, для чого розроблено різні протоколи моніторингу, звітності

та верифікації парникових газів, що включає аналіз життєвого циклу та методи його оцінки [23]. Проте, відсутні у необхідному обсязі стандартизовані методики.

Не менш важливим і відкритим залишається питання стимулювання бізнесу щодо широкого запровадження системи моніторингу, звітності та верифікації парникових газів та кваліфікованих спеціалістів для ведення даного напряму.

Новизна. Запропоновано зміни у нормативно-законодавчу базу щодо Звіту оператора, визнаний за результатами верифікації, які узгоджуються з підходами, закріпленими у законодавстві Європейського Союзу.

Методологічне або загальнонаукове значення. Обґрунтування вдосконалення нормативно-законодавчої бази щодо визначення економічно обґрунтованих та реалістичних термінів для подання звітності, уточнення правил і графіку подання звітів про вдосконалення для операторів установок, ведення державної статистичної звітності має важливе значення для розробки політики нульової толерантності.

Викладення основного матеріалу. Відповідно до частини 6 статті 10 Закону Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів [4], встановлено граничний строк подання верифікованого звіту оператора до 31 березня року, наступного за звітним періодом. На практиці такий строк є нереалістичним для більшості суб'єктів господарювання, тому назріла нагальна потреба розробити законопроект про внесення змін до Закону, якою необхідно встановити реалістичні та обґрунтовані терміни подання звітності у сфері моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів операторами установок до уповноваженого органу, а також врегулювати порядок та строки подання звітів про вдосконалення. Для реалізації даного Закону розроблений Порядок здійснення моніторингу та звітності щодо викидів парникових газів [24].

Переважна частина державної статистичної звітності, яка є базою для формування звіту оператора, формується і подається до органів державної статистики до кінця лютого або початку березня наступного року за звітним (зокрема форми № 1П-НПП, № 4-мтп, № 11-мтп тощо). Так наприклад форма № 1П-НПП (річна) «Звіт про виробництво та реалізацію промислової продукції» згідно наказу Держстату від 24.03.2025 № 50 [25] подається не пізніше 28 лютого; форма № 4-мтп (річна) «Звіт про використання та запаси палива», не пізніше 28 лютого, наказ Держстату від 23.04.2024 № 133 [26]; форма № 11-мтп (річна) «Звіт про постачання та використання енергії», не пізніше 28 лютого, наказ Держстату від 24.04.2024 № 137 [27] та інші.

Відповідно, до цього моменту підприємства не володіють повним обсягом узагальнених даних щодо виробництва, споживання енергоресурсів та інших показників, необхідних для коректного розрахунку викидів парникових газів, як вимагає цього Закон та **не можуть надати верифікатору чи центральному органу влади достовірні та повні відомості.**

Крім того, річні показники обсягів викидів парникових газів об'єктивно можуть бути остаточно сформовані лише наприкінці січня року, наступного за звітним, після завершення внутрішніх процедур обліку, узагальнення первинних даних та отримання інформації від структурних підрозділів підприємств. Це суттєво обмежує час, доступний для проведення верифікації звітів.

Згідно листа Мінекономіки від 01.05.2026р. № 6702-08/41589-07 в Україні станом на 31.03.2026 в Єдиному реєстрі з моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів **зареєстровано 518 установок**. У цьому листі зазначено, що у наказах Мінекономіки станом на 31.03.2026 **є рішення щодо прийняття звітів операторів за звітний 2025 рік по 30 установках**. **Це становить всього лише 5,79% від загальної кількості установок**. Повної інформації щодо кількості звітів операторів за 2025 рік, які станом на 31.03.2026р. визнано задовільними за результатами верифікації, в розпорядженні Мінекономіки немає, оскільки продовжується опрацювання поданих до Мінекономіки звітів операторів, зазначено у листі.

У нафтогазовій галузі України через виснаженість більшості родовищ та зниження пластового тиску масово впроваджуються дотискні компресорні станції (ДКС). Оскільки номінальна теплова потужність деяких ДКС перевищує 20 МВт, вони підлягають обов'язковій реєстрації згідно з вимогами законодавства. Наразі в Єдиному реєстрі з моніторингу, звітності та верифікації (МЗВ) викидів парникових газів зареєстровано 34 установки підприємств Групи Нафтогаз, зокрема: АТ «Укргазвидобування» – 12 установок; АТ «Укртрансгаз» – 9 установок; АТ «Укрнафта» – 1 установка; ТОВ «Нафтогаз Тепло» – 2 установки; Теплові електростанції (в управлінні АТ «НАК «Нафтогаз України») – 9 установок. Станом на 31.03.2026 року через низку об'єктивних та суб'єктивних причин підприємства Групи Нафтогаз не подали до уповноваженого органу звіти оператора (що за результатами верифікації мають бути визнані задовільними) разом із верифікаційними звітами та відповідними заявами про їх прийняття.

Ситуація додатково ускладнюється обмеженою кількістю акредитованих органів з верифікації. На офіційному сайті Національного агентства акредитації України, розміщено інформацію про Перелік органів з верифікації, акредитованих на відповідність вимогам стандартів ДСТУ EN ISO/IEC 17029:2020 та ДСТУ EN ISO 14065:2022. [28]. Станом на 04.05.2026 р. у цьому Переліку є лише десять органів сертифікації.

Таким чином, десять органів сертифікації протягом одного місяця повинні провести верифікацію

Звітів операторів по 518 установках, приблизно по 50 установок на кожного. За наявної кількості установок та верифікаторів, на практиці вже вкотре доведено, що фізично неможливо забезпечити проведення якісної верифікації звітів у строк до 31 березня.

Також значний вплив має необхідність проведення процедур публічних закупівель послуг з верифікації, які можуть тривати декілька місяців і не завжди завершуються успішно з першого разу. На повторний запуск процедури додатково необхідно від 2 до 3 місяців, оскільки пакет документів на публікацію процедури необхідно підготувати заново.

Додатково слід враховувати значну кількість та географічну роззосередженість установок Оператора по території України. Організація та проведення виїзної верифікації вимагають значних часових витрат. Через це закупівля послуг через тендерні процедури, а також безпосереднє виконання верифікаційних заходів у стислі терміни (до 31 березня) є практично неможливими.

Ситуацію суттєво ускладнює військова агресія російської федерації. Внаслідок бойових дій низку установок Групи Нафтогаз, як і інших внесених до Єдиного реєстру суб'єктів господарювання, було частково пошкоджено або повністю знищено. Крім того, розташування об'єктів у прифронтовій зоні та постійні обстріли унеможливлюють безпечне проведення верифікації.

Наведені обставини призводять до системного порушення встановлених законодавством строків подання звітності з причин, що не залежать від операторів установок, та створюють ризики їх безпідставного притягнення до адміністративної відповідальності.

Відповідно до ст.91[6] Кодексу України про адміністративні правопорушення [29], порушення оператором установки вимог законодавства у сфері моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів:

– неподання звіту оператора, що за результатами верифікації визнано задовільним, та верифікаційного звіту в установленому законодавством порядку;

– надання верифікатору чи центральному органу завідомо недостовірних чи неповних відомостей, пов'язаних із здійсненням оператором моніторингу викидів парникових газів;

– тягнуть за собою накладення штрафу на фізичних осіб – підприємців **від ста до трьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян** і **на посадових осіб – від п'ятдесяти до вісімдесяти неоподатковуваних мінімумів доходів громадян.**

Повторне протягом року вчинення порушення, тягне за собою накладення штрафу на фізичних осіб – **підприємців від п'ятисот до тисячі неоподатковуваних мінімумів доходів громадян і на посадових осіб – від двохсот п'ятдесяти до чотирьохсот неоподатковуваних мінімумів доходів громадян з позбавленням права обіймати певні посади або займатися певною діяльністю строком на один рік»;**

Таким чином, станом на 31 березня 2026 р. орієнтовно 90% суб'єктів господарювання, як правило через об'єктивні не залежні від них причини, скоїли адміністративні правопорушення, і можуть бути притягнуті до відповідальності. **Але на час воєнного стану існує мораторій на проведення планових перевірок державною екологічною інспекцією, тому суб'єкти господарювання поки не притягаються до адміністративної відповідальності.**

Виконавчим Регламентом Комісії (ЄС) 2018/2066 від 19 грудня 2018 року щодо моніторингу та звітності про викиди парникових газів [30] відповідно до Директиви 2003/87/ЄС Європейського Парламенту та Ради [1] та внесення змін до Регламенту Комісії (ЄС) № 601/2012 [31], у статті 68 зазначено, що **Оператор повинен подати компетентному органу до 31 березня кожного року звіт про викиди**, який охоплює річні викиди за звітний період та який перевірений відповідно до Імплементаційного регламенту (ЄС) 2018/2067. При цьому у ст.69 Звітування про вдосконалення методології моніторингу, цього ж Регламенту, зазначається, що Оператор установки повинен подати компетентному органу на затвердження звіт **до 30 червня**. Однак **компетентний орган може встановити альтернативну дату подання звіту**, **але не пізніше 30 вересня** того ж року.

У зв'язку з цим нами було напрацьовано проект змін до Закону, яким пропонується внести такі зміни:

1. Перший абзац частини шостої статті 10 викласти у такій редакції:

"**6. Звіт оператора, визнаний за результатами верифікації задовільним, подається до уповноваженого органу разом з верифікаційним звітом та заявою про прийняття звіту оператора не пізніше 30 червня року, наступного за звітним періодом.**";

2. Додати частину 6^1 у такій редакції:

6^1. Звіт про вдосконалення подається для затвердження уповноваженим органом разом із заявою у такі строки:

для установок категорії А – до 30 вересня кожні чотири роки;

для установок категорії Б – до 30 вересня кожні два роки;

для установок категорії В – щороку до 30 вересня.

Якщо верифікаційний звіт зазначає невідповідності звіту оператора, що не були виправлені, та містить рекомендації щодо вдосконалення, оператор подає уповноваженому органу звіт про вдосконалення до 30 вересня року, в якому верифікаційний звіт був наданий верифікатором, а під час воєнного стану – до 30 грудня цього самого року.

Якщо оператор вважає, що рекомендовані верифікатором заходи із вдосконалення не призведуть до вдосконалення методики моніторингу або призве-

дуть до необґрунтованих витрат, оператор зобов'язаний навести відповідне обґрунтування у звіті про вдосконалення.

Оператори установок з низькими обсягами викидів парникових газів та простих установок не подають для затвердження уповноваженим органом звіт про вдосконалення, якщо верифікаційний звіт містить лише рекомендації щодо вдосконалення.

Висновки. У статті здійснено комплексний аналіз теоретико-правових та прикладних аспектів функціонування системи моніторингу, звітності та верифікації (МЗВ) викидів парникових газів в Україні після відновлення її обов'язковості з 1 лютого 2025 року. За результатами дослідження сформульовано такі основні висновки:

Виявлено критичну часову та логістичну колізію. Встановлений законодавством граничний строк подання верифікованого звіту оператора (до 31 березня) є практично нереалістичним для більшості підприємств. Головними деструктивними чинниками є тривале формування базової державної статистичної звітності (до кінця лютого), довготривалі процедури тендерних закупівель верифікаційних послуг, а також значна географічна роззосередженість об'єктів.

Констатовано інфраструктурний дефіцит системи верифікації. Станом на першу половину 2026 року в Україні зареєстровано 518 промислових установок, тоді як акредитацію мають лише 10 органів сертифікації. Таке співвідношення (близько 50 об'єктів на один орган) унеможливлює проведення якісного екологічного аудиту у стислі нормативні строки, що підтверджується критично низьким відсотком ухвалених звітів за минулий період (менше 6%).

Визначено галузеву специфіку ризиків (на прикладі нафтогазової галузі України). Через природне виснаження родовищ та падіння пластового тиску підприємства Групи Нафтогаз змушені масово впроваджувати дотискні компресорні станції (ДКС) потужністю понад 20 МВт, які автоматично стають суб'єктами регулювання МЗВ. Ситуація для них погіршується руйнуваннями внаслідок військової агресії рф та ризиками безпеки під час виїзного аудиту у прифронтових зонах.

Обґрунтовано невідповідність каральних механізмів реальним умовам. Жорсткі часові обмеження створюють штучні передумови для масового безпідставного притягнення бізнесу до адміністративної відповідальності (за ст. 91-6 КУпАП) через чинники форс-мажорного характеру. Наявний на період воєнного стану мораторій на екологічні перевірки лише тимчасово нівелює цю загрозу, але не розв'язує системну правову проблему.

Запропоновано шляхи законодавчої оптимізації та євроінтеграції. Для гармонізації національного права із Виконавчим Регламентом Комісії (ЄС) 2018/2066 розроблено конкретні пропозиції змін до Закону України про МЗВ. Рекомендовано перенести кінцевий строк подання верифікованого звіту на 30 червня. Також запропоновано диференціювати терміни звітування про вдосконалення методології залежно від категорії установок (А, Б, В) до 30 вересня та повністю звільнити від цього обов'язку малі установки з низькими обсягами викидів. Реалізація цих змін дозволить знизити регуляторний тиск на бізнес, підвищити якість екологічних даних та забезпечить сталий перехід до національної системи торгівлі квотами.

Література

1. Про встановлення системи торгівлі квотами на викиди парникових газів у межах Союз : Директива Європейського Парламенту та Ради 2003/87/ЄС від 13 жовтня 2003 р. URL : https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2003/87/oj.
2. Amending Directive 2003/87/EC establishing a scheme for greenhouse gas emission allowance trading within the Community, in respect of the Kyoto Protocol's project mechanisms : Directive 2004/101/ec of the European Parliament and of the Council of 27 October 2004. URL : https://eur-lex.europa.eu/eli/dir/2004/101/oj/eng.
3. Кіотський протокол до Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату : Протокол від 04 лютого 2004 р. № 1430-IV (1430-15). URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_801#Text.
4. Про засади моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів : Закон України від 12 грудня 2019 р. № 377-IX. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/377-20#Text.
5. Про захист інтересів суб'єктів подання звітності та інших документів у період дії воєнного стану або стану війни : Закон України від 03 березня 2022 р. № 2115-IX. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2115-20#Text.
6. Стратегія екологічної безпеки та адаптації до зміни клімату на період до 2030 року : Розпорядження КМУ від 20 жовтня 2021 р. № 1363-р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1363-2021-%D1%80#Text.
7. План заходів щодо створення національної системи торгівлі квотами на викиди парникових газів : Розпорядження КМУ від 21 лютого 2025 р. № 146-р. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/146-2025-%D1%80#Text.
8. Заруба Д. В., Бойко О. П., Герасименко О. М., Литвиненко В. О., Стефківський В.М., Федоренко О.В. Перспективи впровадження в Україні системи моніторингу звітності та верифікації викидів нормативних газів у атмосферу та шляхи їх скорочення. *Екологічні науки*. 2022. № 1(40). С. 67-70. URL : https://doi.org/10.32846/2306-9716/2022.eco.1-40.12.
9. Краковська С., Букша І., Волошенюк О. Парникові гази на торфовищах: моніторинг, звітність та верифікація : науково-методичні рекомендації. Київ, 2026. С. 71. URL : https://surl.lt/nntxxz.
10. Кірейцева, Г., Хоменко, С. (2025). Впровадження системи моніторингу, звітності та верифікації викидів парникових газів як інструмент євроінтеграції України. *Вісник КрНУ імені Михайла Остроградського.* 2025. Вип. 1(150). С. 81-91. URL : https://doi.org/10.32782/1995-0519.2025.1.10.

11. Струк Н. С., Демко Р. Р. Обліково-аналітичне забезпечення формування звітності зі сталого розвитку підприємств. *Український економічний часопис*, 2025, № 10. С. 110-116. URL : https://doi.org/10.32782/2786-8273/2025-10-17.
12. Про ратифікацію Рамкової конвенції Організації Об'єднаних Націй про зміну клімату : Закон України від 29 жовтня 1996 р. № 435/96-ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*, 1996. № 50. Ст. 277. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/995_044#Text.
13. Паризька угода : Закон України від 14 липня 2016 р № 1469-VIII / ВР / Верховна Рада України. *Відомості Верховної Ради України*. 2016. № 35. Ст. 595) URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1469-19#n2.
14. Deswal S., Deswal P. Sustainability: Greenhouse Gas Protocol and global GHG emissions' status and trends'. *International Journal of Multidisciplinary Research and Growth Evaluation*, 2025. № 6(1), 2051-2063. URL : https://doi.org/10.54660/.IJMRGE.2025.6.1.2051-2063.
15. Sharaf-Addin H. H., Al-Dhubaibi A. A. S. Carbon sustainability reporting based on GHG protocol framework: A Malaysian practice towards net-zero carbon emissions. *Environmental and Sustainability Indicators*, 2025. 25, 100588. URL : https://doi.org/10.1016/j.indic.2025.100588.
16. Лабенко, О. М., Самойлик, Ю. В. Обґрунтування сценаріїв скорочення викидів як інструмент оптимізації фінансових стимулів у системі управління відходами. *Науковий погляд: економіка та управління.* 2025. № 1 (89). С. 54-61. URL : https://doi.org/10.32782/2521-666X/2025-89-7.
17. 95% of World's Top 250 Companies Now Publishing Carbon Targets: KPMG Report. URL : https://esgnews.com/95-of-worlds-top-250-companies-now-publishing-carbon-targets-kpmg-report/?utm_source
18. Чміль Є.Л. Обліково-аналітичне забезпечення управління інноваційним розвитком підприємства : дис. … ступеня доктора філософії : 071. Харків. 2026. 323 с. URL : https://biotechuniv.edu.ua/wp-content/uploads/2026/06/chmil-dys.pdf
19. Jenkins J. G., Negangard E. M., Sheldon M. D. Using blockchain, non-fungible tokens, and smart contracts to track and report greenhouse gas emissions. *The Accounting Review*. 2025. 100(3), 277-305. URL : https://doi.org/10.2308/TAR-2023-0222.
20. Körner M. F., Leinauer C., Ströher T., & Strüker, J. Digital Measuring, Reporting, and Verification (dMRV) for Decarbonization. *Business & Information Systems Engineering*. 2025. 67(5), 753-765. URL : https://doi.org/10.1007/s12599-025-00953-3.
21. Beck J., Steinberg A., Dimmelmeier A., Domenech Burin L., Kormanyos E., Fehr M., Schierholz M. Addressing data gaps in sustainability reporting: A benchmark dataset for greenhouse gas emission extraction. *Scientific Data* 2025.12(1). 1497. URL : https://www.nature.com/articles/s41597-025-05664-8.
22. Найбільш поширені питання у сфері моніторингу, звітності та верифікації щодо викидів ПГ в Україні. 2023. URL : https://surl.li/hkvcpg.
23. Ya, Y., Zhang B. Life cycle assessment in the monitoring, reporting, and verification of land-based carbon dioxide removal: gaps and opportunities. *Environmental science & technology*. 2025. 59(24). 11950-11963. URL : https://doi.org/10.1021/acs.est.4c09510.
24. Про затвердження Порядку здійснення моніторингу та звітності щодо викидів парникових газів : Постанова КМУ від 23 вересня 2020 р. № 960. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/960-2020-%D0%BF#Text.
25. Про затвердження форми державного статистичного спостереження № 1П-НПП (річна) «Звіт про виробництво та реалізацію промислової продукції» : Наказ державної служба статистики України від 24.03.2025 № 50. URL : https://stat.gov.ua/uk/page-contents/nakaz-vid-24032025-no50.
26. Про затвердження форм державного статистичного спостереження № 4-мтп (місячна) «Звіт про використання та запаси палива» та № 4-мтп (річна) «Звіт про використання та запаси палива» : Наказ державної служба статистики України від 23.04.2024 № 133. URL : https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0133832-24#Text.
27. Про затвердження форми державного статистичного спостереження № 11-мтп (річна) «Звіт про постачання та використання енергії» : Наказ державної служба статистики України від 24.04.2024 № 137. URL : https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0137832-24#Text.
28. Реєстр акредитованих ООВ. URL : https://naau.org.ua/3-reiestr-akreditovanikh-oov.
29. Кодекс України про адміністративні правопорушення. URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/8073-10#Text.
30. Про верифікацію даних і акредитацію верифікаторів згідно з Директивою Європейського Парламенту і Ради 2003/87/ЄС : Імплементаційний Регламент Комісії (ЄС) 2018/2067 від 19 грудня 2018 року. URL : https://eur-lex.europa.eu/legal-content/EN/TXT/PDF/?uri=CELEX:32018R2066.
31. Про моніторинг викидів парникових газів та звітування про них відповідно до Директиви Європейського Парламенту і Ради 2003/87/ЄС : Регламент Комісії (ЄС) № 601/2012 від 21 червня 2012 року URL : https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/984_020-12#Text.

Дата першого надходження статті до видання: 27.08.2026
Дата прийняття статті до друку після рецензування: 18.09.2026
Дата публікації (оприлюднення) статті: 09.11.2026